

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI YULDUZLAR VA SAYYORALAR BILAN TANISHTIRISH METODOLOGIYASI

Ilmiy rahbari: **Murtazayev Zohid**

Pedagogika fakulteti, Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi

talabasi **Zaripova Manzura Pardatursun qizi**

Tel:+998884070733

sarvarzumaboev0@gmail.com

Annotatsiya:

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini yulduzlar va sayyoralar bilan tanishtirishda foydalaniladigan samarali metodik yondashuvlar yoritilgan. Astronomik tushunchalarni soddalashtirilgan tilda tushuntirish, vizual va interaktiv vositalardan foydalanish, o'yin va kuzatish usullari orqali o'quvchilarda ilmiy dunyoqarash, qiziqish va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish yo'llari ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar:

Boshlang'ich ta'lim, astronomiya, yulduzlar, sayyoralar, metodika, ko'rgazmali vositalar, o'quvchilar qiziqishi

Аннотация:

В статье рассматриваются эффективные методические подходы к ознакомлению учеников начальных классов с такими астрономическими понятиями, как звёзды и планеты. Особое внимание уделено использованию наглядных и интерактивных средств, игровых методов и наблюдений для формирования научного мировоззрения, интереса и самостоятельного мышления у учащихся.

Ключевые слова:

Начальное образование, астрономия, звёзды, планеты, методика, наглядные пособия, интерес учащихся

Annotation:

This article explores effective methodological approaches to introducing elementary school students to stars and planets. It emphasizes the use of simplified explanations, visual and interactive tools, games, and observation techniques to foster scientific thinking, curiosity, and independent reasoning among young learners.

Keywords:

Elementary education, astronomy, stars, planets, methodology, visual aids, student engagement

Kirish

Boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarning atrof-muhit, tabiat va koinot haqidagi dastlabki tasavvurlari shakllanadi. Bu jarayonda ular faqat yer yuzidagi hayot emas, balki osmon jismlari – yulduzlar, sayyoralar, Quyosh va Oy haqida ham ilk bilimlarga ega bo'lishadi. Bolalar tug'ma qiziqish bilan osmonni kuzatishadi, ammo bu qiziqishni ilmiy asoslangan bilimga aylantirish o'qituvchining yondashuviga bog'liq. Boshlang'ich sinfda astronomiyaga oid mavzularni o'rgatishda metodik yondashuvlarning to'g'ri tanlanishi, o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos holda vizual, interaktiv va o'yin shaklidagi vositalardan foydalanish katta ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada aynan shu jarayonni samarali tashkil etishning metodologiyasi, vositalari va pedagogik yondashuvlari tahlil qilinadi.

1. O'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos yondashuv

Boshlang'ich sinf o'quvchilari ko'proq ko'rish, eshitish, harakat qilish orqali o'rganishga moyil bo'lgan yosh guruhidir. Shuning uchun ularga astronomik

tushunchalarni taqdim etishda abstrakt nazariyani emas, balki ko‘rgazmali, amaliy va soddalashtirilgan axborotlardan foydalanish muhimdir. Masalan, Quyosh — issiqlik va yorug‘lik manbai sifatida, Oy — kechasi osmonda porlaydigan jismlar sifatida tushuntiriladi.

2. Ko‘rgazmali va vizual materiallardan foydalanish

O‘quvchilarda yulduzlar va sayyoralar haqidagi bilimlarni mustahkamlashda quyidagi vositalar juda samarali bo‘ladi:

Quyosh tizimi maketi – Har bir sayyoraning o‘lchamiga va joylashuviga mos model orqali Quyosh tizimining umumiy tuzilishi tushuntiriladi.

Plakatlar va rasmlar – Rangli, yirik rasmlar yordamida sayyoralar, Oy fazalari, yulduzlar va boshqa jismlar ko‘rsatiladi.

Slaydlar va videolar – Qisqa animatsiyalar yoki ilmiy multfilmlar orqali mavzu yanada qiziqarli taqdim etiladi.

3. O‘yin texnologiyalari

Yosh bolalar o‘yin orqali o‘rganishga katta qiziqish bildiradilar. Quyidagi o‘yin shakllari o‘z samarasini beradi:

“Sayyorani top” – har bir o‘quvchi sayyora nomi yozilgan kartochkani to‘g‘ri surat bilan bog‘laydi.

“Quyosh tizimini joylashtir” – o‘quvchilar sayyoralarni ularning Quyoshga nisbatan masofasiga qarab tartiblaydilar.

“Osmonga sayohat” – o‘quvchilar xayoliy kosmik kema orqali sayyoralar bo‘ylab “sayohat” qiladilar va har birida o‘ziga xos xususiyatlarni o‘rganadilar.

4. Tajriba va kuzatuv elementlari

Kunduzgi va tungi osmonni solishtirish – o‘quvchilarga kunduzi va kechasi osmondagi farqlarni kuzatish topshirig‘i beriladi.

Oy fazalarini kuzatish – bir oy davomida Oy shaklining o‘zgarishini chizib borish orqali Oy sikllari haqida tasavvur hosil qilinadi.

Durbin yoki oddiy teleskop yordamida kuzatish – Oy yuzasi yoki yorqin yulduzlarni kuzatish bolalarda katta taassurot qoldiradi.

5. Fanlararo integratsiya

Yulduzlar va sayyoralar mavzusi boshqa fanlar bilan uyg‘unlashtirilsa, o‘quvchilarning tushunishi yanada chuqurlashadi:

Tasviriy san‘at – Oy, Quyosh, yulduzlar tasvirlarini chizish.

Texnologiya va mehnat – Quyosh tizimi maketini yasash.

O‘qish – astronomiyaga oid qiziqarli hikoya va ertaklarni o‘qish.

6. Axborot-kommunikatsion texnologiyalardan foydalanish

Zamonaviy ta’limda multimedia vositalari katta ahamiyatga ega. Boshlang‘ich sinfda quyidagi AKT vositalari tavsiya etiladi:

Mobil ilovalar (Sky Map, Star Walk Kids) – osmon jismlarini haqiqiy joylashuvi asosida ko‘rsatish imkonini beradi.

Interaktiv doskalar – Quyosh tizimini harakatda ko‘rsatish orqali tushunishni osonlashtiradi.

Onlayn virtual kuzatuvlar – NASA yoki boshqa ilmiy platformalar yordamida real vaqt rejimida yulduzlarni tomosha qilish.

Xulosa

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini yulduzlar va sayyoralar bilan tanishtirish ularning ilmiy dunyoqarashi va tabiatga bo'lgan qiziqishini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Mavzuga oid bilimlarni o'zlashtirishda o'quvchilarning yosh xususiyatlarini inobatga olgan holda soddalashtirilgan, ko'rgazmali, interaktiv va o'yin asosidagi metodik yondashuvlardan foydalanish ayniqsa samarali hisoblanadi. Astronomiya elementlarini o'qitish orqali bolalarda kuzatuvchanlik, mantiqiy fikrlash, tasavvur qilish va mustaqil o'rganish ko'nikmalari rivojlanadi. Shu bois, o'qituvchilar zamonaviy texnologiyalar, mobil ilovalar, vizual materiallar va fanlararo bog'liqlik asosida darslarni tashkil etishlari lozim.

Xulosa qilib aytganda, yulduzlar va sayyoralar haqidagi bilimlarni qiziqarli, aniq va amaliy tarzda taqdim etish orqali o'quvchilarning tabiiy fanlarga bo'lgan muhabbati kuchayadi va ular kelajakda ilm-fanga qiziqadigan shaxslar sifatida shakllana boshlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abduvaliyeva, N. (2020). Astronomiya elementlarini boshlang'ich sinfda o'rgatish metodikasi. Toshkent: O'qituvchi.
2. Axmedov, D. (2019). Ilmiy tafakkurni rivojlantirishda tabiiy fanlarning o'rni. Samarqand: Ilm ziyo.
3. G'ulomov, J. (2021). Olam sirlarini kashf etamiz: boshlang'ich sinf uchun astronomiya asoslari. Buxoro: Buxoro universiteti nashriyoti.
4. Karimova, M. (2022). Vizual vositalar yordamida boshlang'ich sinfda fanlarni o'qitish. Toshkent: Innovatsiya.
5. Mirotov, A. (2018). Yulduzlar va sayyoralar: boshlang'ich ta'limda integratsiyalashgan yondashuvlar. Namangan: Ta'lim nuri.
6. Raxmonov, Sh. (2020). Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda interaktiv usullar. Farg'ona: Pedagog nashriyoti.

7. Saidova, D. (2021). Multimedia va IKT vositalari yordamida astronomiyani o'rgatish. Toshkent: Ziyonashr.
8. Yusupova, G. (2019). Bolalar uchun ilmiy dunyoqarash asoslari. Toshkent: Ma'rifat.